

V. M. Molotov kísérő feljegyzése J. V. Sztálinhoz, és észrevételek a Román Népköztársaság alkotmánytervezetével kapcsolatban*¹

Moszkva, 1952. július 6. Titkos

Sztálin Elvtársnak

Mellékelem a Dej elvtársnak a Román Népköztársaság alkotmánytervezetével kapcsolatban adandó válasz tervezetének javított változatát.²

A javasolt új (18.) cikkellyel kapcsolatban felhívom a figyelmet arra, hogy a román alkotmánytervezetben megtalálhatók a 81. és a 82. cikkelyek, melyek kimondják:

„81. cikkely. A Román Népköztársaság polgárainak, függetlenül nemzeti és faji hovatartozásuktól, biztosított a teljes egyenjogúság a gazdasági, politikai és kulturális élet minden területén.

A jogok bárminemű egyenes vagy közvetett korlátozása vagy egyenes vagy közvetett előnyök juttatása állampolgároknak faji vagy nemzetiségi hovatartozásuk függvényében, a sovinizmus, a faji és nemzetiségi gyűlölet bármifajta megnyilvánulása vagy a nacionalista sovinsizta beszéd – a törvény által büntetendő.

82. cikkely. A Román Népköztársaságban a nemzeti kisebbségek szabadon használhatják nyelvüket, anyanyelven tanulhatnak minden iskolaszinten, anyanyelven jutnak hozzá könyvekhez, újságokhoz és a színházhoz. Azokban a körzetekben, ahol nem román nemzetiségűek is élnek, minden szervezet és intézmény szóban és írásban használni fogja az adott nemzetiség nyelvét, és olyan tisztségviselőket neveznek ki, akik az adott nemzeti-séghez tartoznak vagy beszélnek a helyi lakosság nyelvét.”

V. Molotov

* *Forrás: RCHIDNI Fond 82., Opis 2, ügyszám 1304, 84–86. lap. Másolat T. M. Iszlamov, T. V. Volokitina (szerk.): Vostochnaya Evropa v dokumentakh rossiiskikh arkhivov 1944–1953, gg. T. 2., 1949–1953, Moskva–Novosibirsk, Sibirskii Khronograf, 1998. 769–771. oldal, 277. sz. dokumentum.*

Tervezet

A Román Munkáspárt Központi Bizottságának
Gheorghiu-Dej elvtársnak

Az Ön kérelmének megfelelően áttanulmányoztuk a Román Népköztársaság alkotmánytervezetét. Az alkotmánytervezetben, véleményünk szerint, megfelelően vannak tükrözve a Román Népköztársaság jelenlegi fejlődési szakasza gazdasági és politikai sajátosságai. Ugyanakkor az alkotmánytervezetben, ha Ön ezt elfogadhatónak tartja, célszerű lenne a következő változtatásokat eszközölni:

Bevezető rész

Az első mondatot a következő formában lenne célszerű megfogalmazni:
„A Román Népköztársaság – a város és a falu dolgozóinak állama.”

1. fejezet. „Társadalmi berendezkedés”

Az alkotmánytervezetben nincs önálló cikkely, amely a földtulajdonlással foglalkozna. Célszerű lenne beiktatni egy *önálló cikkelyt* a következő megfogalmazásban:

„A Román Népköztársaságban a föld azé, aki megműveli.”

Ez a megfogalmazás megtalálható Bulgária, Csehszlovákia, Albánia alkotmányában és benne van Románia hatályos alkotmányában is.

2. fejezet. „Állami berendezkedés”

a) A 15. cikkelyt a következő formában lenne célszerű megfogalmazni:

„A Román Népköztársaság államformája a népi demokrácia, ami a dolgozók hatalmát jelenti.”

b) A 16. cikkely 5. pontja kimondja: „Biztosítani a polgárok belbiztonságát, ártalmatlanná tenni és *megsemmisíteni* a nép ellenségeit.”

Ezt a pontot jobb lenne a következő formában adni:

„5. Biztosítani a polgárok belbiztonságát, ártalmatlanná tenni és *félreállítani* a nép ellenségeit.”

c) Célszerű lenne a 17. cikkely után beiktatni egy önálló 18. cikkelyt a következő megfogalmazásban:

„18. A Román Népköztársaságban megengedhetetlen a nemzeti kizárólagosság és a nemzeti sovinizmus, és a törvény bünteti a nemzeti egyenjóság megsértésére és a nemzeti kisebbség elnyomására tett bármiféle kísérletet.”³

d) Az alkotmány 18. cikkelyét (az önálló 18. cikkely beiktatásával ez a 19. cikkely lesz)⁴ a következőképpen kell megfogalmazni:

„19. cikkely. A Román Népköztársaság Magyar Autonóm Tartományát az a terület képezi, ahol tömb magyar és székely lakosság él, saját autonóm közigazgatási kormányzattal rendelkezik, amelyet az autonóm tartomány lakossága választ meg.”

5. fejezet. *„Helyhatalmi szervek”*

a) A tervezet 52. *cikkelye* kimondja, hogy a népi tanácsok a *dolgozók* által választott képviselőkből állnak, a 24. cikkely pedig kimondja, hogy a Nagy Nemzetgyűlést a Román Népköztársaság *polgárai* választják.

Célszerű lenne az alkotmánytervezet minden érintett helyén a következő kifejezést használni „Dolgozó polgárok”.

b) Az 55. *cikkelyben* a „társadalmi események irányításában” helyett „az állami és társadalmi események irányításában”, hasonlóképp a tervezet további részeiben.

7. fejezet. *„A polgárok alapvető jogai és kötelességei”*

A 84. *cikkely* kimondja: „A Román Népköztársaság minden polgára szabadon megtagarthatja a vallási ünnepeket és vallásos szokásokat, ha azok *nem ellentétesek az alkotmánnyal, nem veszélyeztetik a társadalmi biztonságot és a jó erkölcsöt*” – célszerű lenne kihagyni a kiemelt részt.

Ha benne maradna a szövegben aláhúzott rész, a reakciós elemek felhasználhatnák annak állításában, hogy az alkotmány nem biztosítja a vallásos ünnepek és szokások szabadságát.

SZK(b)P KB

Fordította Fedinec Csilla

Jegyzetek

¹ Megkapta G. Malenkov, L. Berija, A. Mikoján, L. Kaganovics, N. Bulganyin, Ny. Hruscov.

² 1951 közepén Gheorghiu-Dej azzal a kéréssel fordult J. V. Sztálinhoz, hogy nyújtson segítséget az alkotmány-tervezet összeállításához, amire J. V. Sztálin 1951. augusztus 4-én beleegyező választ adott (l. a 208. sz. dokumentumot). 1952. május 14-én Gheorghiu-Dej elküldte J. V. Sztálinnak az alkotmány-tervezetet azzal, hogy tegye meg vele kapcsolatban a javaslatait és észrevételeit (RCHIDNI Fond 82, Opis 2, Ügyszám 1304, 47. lap). Az elsődleges észrevételeket az alkotmány-tervezettel kapcsolatban A. Visinszkij tette meg (RCHIDNI Fond 17, Opis 137, Ügyszám 858, 31-34. lap). 1952. május 25-én A. Visinszkij ezeket az észrevételeket továbbította az SZK(b)P Központi Bizottságának V. Grigorjának. Ezután a tervezet szerkesztésébe bevonták Grigorjánt és Gorsenyint. Júni-

us 25-én V. Molotov J. Sztálin elé terjesztette az SZK(b)P KB válaszána tervezetét, amely tartalmazta a Román Népköztársaság alkotmány-tervezetére vonatkozó javításokat. A tervezetet megkapta Malenkov, Berija, Bulganyin, Mikoján, Kaganovics, Hruscsov, Visinszkij, Grigorján (RCHIDNI Fond 82, Opis 2, Ügyszám 1304, 81-83. lap). Úgy tűnik, az előterjesztett dokumentumot J. V. Sztálin nem hagyta jóvá, és 1952. július 6-án V. Molotov megküldi a Gheorghiu-Dejnek küldendő választervezet javított változatát. A választervezeten található széljegyzetek valószínűleg J. V. Sztálintól származnak.

³ Ez a bekezdés ceruzával ki van húzva.

⁴ A zárójeles megjegyzés ceruzával ki van húzva.